

Radicalizarea în mediul on-line

*Autor: T. Busuncian
Dr., conferențiar universitar*

Conținuturi. Obiective de referință

Conținuturi:

- Radicalizarea online – noțiuni generale.
- Internetul – instrument de radicalizare.
- Factorii extremismului violent.

Obiective de referință:

- să identifice instrumentele și mecanismele de prevenire a radicalizării și ocrotirii valorilor, garantării securității cetățenilor în spațiul virtual;
- să evalueze și să determine metodele de radicalizare a islamiștilor prin intermediul rețelelor;
- să analizeze scopurile teroriste online prin intermediul propagandei și radicalizării care conduc la terorism în mediul online.

Termeni-cheie: radicalizare; spațiul virtual; Internet; extremism; deradicalizare; dezangajare

Radicalizarea online și terorismul sunt probleme critice care au câștigat o atenție semnificativă în ultimii ani, datorită potențialului lor de a provoca rău și de a perturba stabilitatea societății. Utilizarea din ce în ce mai mare a internetului și a platformelor de social media ca instrumente de comunicare și schimb de informații a condus la o creștere a radicalizării și a recrutării online, facilitând răspândirea ideologiilor și angajarea în activități violente pentru grupurile extremiste.

Notiuni generale

Tema prevenirii și combaterii radicalizării on-line și a promovării terorismului rămâne una de mare actualitate și va continua să fie o provocare importantă pentru securitatea globală în viitorul apropiat. Prin urmare, este esențial necesar să dezvoltăm și să implementăm strategii eficiente pentru a preveni și contracara aceste amenințări.

În ultimii ani, asistăm la o creștere a numărului de **atacuri teroriste inspirate sau coordonate prin intermediul internetului și a rețelelor sociale**. Aceste atacuri au avut un impact devastator asupra vieții oamenilor și a societății în general. Prevenirea și combaterea radicalizării on-line și a promovării terorismului rămân o prioritate pentru guvernele și organizațiile internaționale din întreaga lume.

Definiția dată de Comisia Europeană termenului de radicalizare se concentrează în: ”fenomenul prin care anumite persoane care aderă la anumite puncte de vedere, opinii și idei pot fi determinate să comită atentate teroriste și acte de violență.” De asemenea, în accepțiunea europeană, procesul de radicalizare este unul „specific, multidimensional, dificil de abordat, ce poate implica aspecte precum factori personali, circumstanțiali, sociali, psihologici și ideologici.

Primele semne ale unor expresii religioase radicale în Republica Moldova au apărut în anii 1990 prin intermediul unor organizații neguvernamentale naționale și internaționale infiltrate de reprezentanți radicali. Numărul și dinamica activităților desfășurate de organizațiile menționate a variat de la caz la caz, dar majoritatea lor absolută a fost implantată din străinătate.

Aceștia lucrau sub pretextul legal de a acorda ajutor umanitar, sprijin educațional, cultural, economic și turistic, în același timp, au contribuit la răspândirea radicalismului în rândul musulmanilor din Republica Moldova. Acesta a fost exprimată prin finanțarea și propaganda islamului militant, activitatea de prozelitism agresiv, crearea de structuri „sharia” care se confruntă cu legislația locală.

Studii despre istoria radicalizării

1. *Jihadismul naționalist post-colonial* – Frații Musulmani, Hamas, Hizballah pentru a cita cele mai cunoscute organizații.

Pornind de la scopurile acestor mișcări și modul în care și-au conceptualizat discursul politic, am împărțit radicalismul, denumit în continuare și jihadism, în trei mari categorii:

3. *Jihadismul global* – început prin rezistența mujahedinilor din Afganistan față de ocupația sovietică și culminând cu apariția Al Qaida.

2. *Jihadismul „balanței de putere”* – Revoluția iraniană în opoziție cu militantismul financiar al Arabiei Saudite

Radicalizarea on-line este un proces

Radicalizarea on-line este un proces în care indivizii sunt atrași treptat în activități legate de terorism sau infracțiuni conexe acestuia. În multe cazuri, acest proces este legat de căutarea de către persoană a identității și a comunității. Este un proces social, în care relațiile de la egal la egal pot fi semnificative pentru a convinge un individ că terorismul este un mod legitim de acțiune. Pentru ca un individ sau un grup să devină „radicalizat”, sunt de obicei prezente trei componente. Acestea sunt:

a) existența unei ideologii radicale;

b) implicarea unui radical care propagă acea ideologie și prezența vulnerabilităților;

c) și a factorilor locali care sporesc sensibilitatea indivizilor sau grupurilor față de radicalizare

Cercetările sugerează că există o cale în două etape a radicalizării

- Prima etapă cuprinde o călătorie atitudinală, în care un individ începe să dețină opinii extremiste.
- A doua etapă se concentrează asupra comportamentelor, în care opiniile extremiste devin acțiuni violente.

Între factorii care influențează sau pot influența parcursul unui individ radicalizat/aflat în curs de radicalizare se pot reține cei:

1. religioși - evidențiați, cu precădere, în diferitele curente ale islamului (preponderant în cele sunnite și cu mult mai puțin în shiism);

2. ideologici - cu o atenție sporită spre curentele religioase pretabile atragerii de noi prozeliți, inclusiv pe cei cu un avansat grad de determinare acțională (fanaticii);

3. psihologici - (întâlniți atât în islam, cât și în creștinism) - cazuri în care anumiți indivizi se pot situa în zona afecțiunilor psihiatrice, atrași, irezistibil, în lupta sau angajamentul pentru executarea unor manifestări violente de amploare socială, ca urmare a motivațiilor personale, unii considerându-se „cruciați” (termen descriptiv), confruntându-se cu probleme afective, pe când alții au un trecut eminent criminal.

Internetul – instrument de radicalizare

La momentul actual Internetul și rețelele de socializare reprezintă instrumente indispensabile din viața cotidiană a fiecărei persoane. Astfel, expansiunea mediului virtual, concomitent cu creșterea gradului de activitate pe rețelele mediei sociale, generează apariția unor amenințări la adresa securității statului, cum ar fi:

1) promovarea terorismului contemporan;

2) publicarea discursurilor de instigare la ura în societate;

3) chemarea la dezordini în masă;

4) comiterea infracțiunilor financiare;

5) comercializarea substanțelor narcotice și a armamentului;

6) dezinformarea societății etc.

Internetul – instrument de radicalizare

- Procesele de radicalizare se bazează pe rețelele de socializare, unde sunt inițiate și ulterior menținute contactele.
- Rețelele fizice și cele online oferă spații în care oamenii pot deveni radicalizați și, cu cât sunt mai închise, cu atât mai mult pot funcționa pe post de camere de ecou, unde participanții își confirmă reciproc convingerile extreme, fără a fi contestați.
- Internetul este unul dintre principalele canale de difuzare a opiniilor extremiste și de recrutare a adepților. Platformele de social media au amplificat impactul propagandei jihadiste și al celei de extremă dreaptă, facilitând accesul la un public-țintă extins și oferind organizațiilor teroriste posibilitatea de a recurge la o difuzare restrânsă pentru a se adresa recruților sau pentru a crea veritabile „armate de troli” care să le sprijine propaganda. Conform Raportului privind situația și tendințele terorismului în UE în 2020, în ultimii ani, aplicațiile de mesagerie criptate, cum ar fi „Whats App” sau „Telegram”, au fost utilizate pe scară largă pentru coordonarea și planificarea atacurilor și pentru pregătirea campaniilor.

În cazul radicalizării on-line se poate menționa patru etape al acestui proces:

- **Etapa 1** – pre-radicalizarea: momentul premergător începerii procesului de radicalizare, punctul în care se aflau înainte de a adopta ideologia salafistă.
- **Etapa 2** – auto – radicalizarea (*identificarea*): indivizii, influențați atât de factori interni, cât și externi, încep să exploreze Islamul salafist, îndepărtându-se cu timpul de vechea identitate și adoptând ideologia.
- **Etapa 3** – îndoctrinarea: această fază este facilitată și condusă de o „autoritate spirituală”, în care indivizii își identifică noile valori, adoptă în totalitate ideologia salafistă și acționează pentru promovarea acesteia.
- **Etapa 4** – jihadizarea: membrii grupului se auto-denumesc „războinici sfinți” sau „mudjahedini”, acceptând participarea la jihad, cu tot ceea ce presupune aceasta – planificare, pregătire și executare.

*Fenomenul radicalizării este un proces progresiv
cu următoarele semnalmente de comportament :*

- întreruperea relațiilor cu familia, foștii prieteni;
- abandonarea bruscă a școlii;
- comportamente noi în alimentație, vestimentație, lingvistică, financiar etc;
- schimbarea comportamentului identității, aspecte antisociale;
- utilizarea site-urilor cu conținuturi extremiste sau radicale precum și susținerea activității extremist-terroriste a organizațiilor teroriste internaționale.

Factorii extremismului violent

Factorii socio-psihologici

Factorii socio-psihologici individuali, inclusiv doleanțe și emoții cum ar fi:

- înstrăinarea și excluderea;
- furia și frustrarea;
- doleanța și un sentiment puternic de nedreptate;
- senzații de umilire;
- gândire binară rigidă;
- tendința de a interpreta greșit situațiile;
- teorii conspirative;
- un sentiment de victimizare;
- vulnerabilități personale;
- elemente contra-culturale.

A faint, light blue world map is visible in the background of the slide, centered behind the text.

Factorii extremismului violent

Factorii sociali

- excluderea socială;
- marginalizarea și discriminarea (*reală sau pretinsă*);
- mobilitatea socială limitată;
- educație sau ocuparea forței de muncă limitată;
- un element de deplasare;
- criminalitatea;
- lipsa coeziunii sociale și excluderea proprie.

Factorii extremismului violent

Factorii politici

Factorii politici, inclusiv doleanțele structurate în jurul victimizării împotriva politicii străine vestice și intervențiilor militare. În miezul central al acestei narative se află noțiunea că „Vestul se află în război cu Islamul”, ceea ce creează narativa „ei și noi”. Conflictele sunt filtrate prin această narativă de bază: Bosnia; Cecenia; Irak; Siria; Somalia și Palestina etc. Aceste conflicte și evenimente pot deveni puncte forte pentru mobilizare. Interzicerea valorilor musulmane; crizele cu desenele animate și celelalte probleme controversate, reprezintă toate dovezi ai noțiunii că Vestul se află în război cu comunitățile musulmane. Există un sentiment puternic de înstrăinare și nedreptate, consolidat de islamofobie, xenofobie și discriminare.

Factorii extremismului violent

Factorii ideologici/religioși

- **Factorii ideologici/religioși** includ o misiune sacră istorică și o credință într-o profeție apocaliptică; interpretarea salafit-jihadistă a Islamului; o misiune jihadistă violentă. Aceste credințe includ și punctul de vedere că societatea vestică întruchipează securismul imoral.
- **Cultura și criza de identitate** se află în conexiune cu marginalizarea culturală, ceea ce produce înstrăinarea și lipsa apartenenței la acasă sau la societatea părinților. Acestea consolidează solidaritatea religioasă cu Musulmanii din jurul lumii.

Factorii extremismului violent Trauma, dinamicele de grup

- **Trauma și alte mecanisme de declanșare** implică traumele psihologice suferite prin intermediul părinților sub forma stresului post-traumatic (*PTSD*) sau a altor probleme psihologice complexe.
- **Dinamicele de grup** implică direcțiunea carismatică; legături de prietenie și rudenie preexistente; socializarea; gândirea de grup; izolarea proprie; comportamentul polarizant și elemente contra-culturale. Scott Atran argumentează că „extremismul apare, în parte, când apartenența la un grup consolidează unele ideale adânc înrădăcinate, iar identitatea individului se fuzionează cu acel al grupului”.

Factorii extremismului violent *Agenții/abuzatori, mediile de socializare*

- **Agenții de radicalizare/abuzatorii** implică instigatori la ură și persoane care îi pradă pe cei cu vulnerabilități și doleanțe și îi introduc pe recruți în extremismul violent prin persuasiune, presiune și manipulare. Acestea subliniază importanța mediilor extremiste existente în așa numite cercuri de studiu clandestine sau în închisori.
- **Mediile de socializare**, ce oferă conectivitate, participare virtuală și o așa numită cameră de ecou pentru ideologii extremiste similare. Internetul „*ajunge la indivizi de altfel izolați*”; accelerează procesul radicalizării; și creează mai multe oportunități pentru radicalizarea de sine.

Cercetările sugerează că există o cale în două etape a radicalizării.

- În Republica Moldova sunt înregistrate următoarele ONG-uri islamice: organizația pentru cultura islamică „Assalam”, finanțată de Arabia Saudită, membru fondator al Ligii Islamice din Moldova, organizația pentru cultura islamică „AlSuna”, organizația pentru cultura islamică „Nurul Islam” (*ex: Al Ehsan*). Fundația pentru sprijinirea culturii și tradițiilor islamice în Moldova, Centrul pentru cercetarea civilizației arabo-islamice, organizația social-culturală „Abn-aAzah”, ONG „Alhuda”, asociația „Dawa”, filiala „Dawa Islamic Organization” cu sediul în Arabia Saudită etc. Radicalizarea în cadrul european este un proces cu o istorie diferită și manifestare de la caz la caz. Odată cu creșterea contactelor internaționale cu aspect religios, activitatea radicală este adesea o parte integrantă a unor platforme politice și o expresie a activității unor grupuri, mișcări sau organizații religioase cu caracter terorist-extremist. În unele cazuri, acestea sunt create pentru a proteja interesele unor grupuri fundamentaliste, ceea ce implică participarea unor persoane de diferite afilieri, etnii sau naționalități la conflicte armate sau acte teroriste, de exemplu situația creată în Siria.

Unele organizații extremiste iau în vizor școli, universități și lăcașuri de cult, cum ar fi moscheile.

Închisorile pot constitui și ele un teren fertil pentru radicalizare, din cauza mediului închis. Privati de rețelele lor sociale, deținuții prezintă un risc mai mare decât în alte contexte să exploreze noi credințe și asociații și să se radicalizeze, în timp ce închisorile cu personal insuficient nu sunt adesea în măsură să detecteze activitățile

ISIS creează o unitate specială pentru acțiuni în străinătate

Potrivit experților din Statele Unite, Europa și Irak, citați de Associated Press, organizația teroristă Stat Islamic a creat o unitate specială pentru acțiuni în străinătate. Europa este prima vizată. Ar fi vorba de până la 600 de adepți ISIS cu cetățenie europeană, antrenați de jihadiști din Irak, Siria și din Caucaz.

Experții spun că modelul de antrenament e cel al trupelor speciale și sunt versați în strategii de luptă la sol, explozibili, tehnici de supraveghere și contrasupraveghere.

Acțiuni ale ISIS

Pe de altă parte, surse din serviciile irakiene de securitate spun că celulele jihadiste au fost răspândite deja în mai multe țări: Germania, Marea Britanie, Italia, Danemarca și Suedia.

„Ca să faci o astfel de bombă, ai nevoie de antrenament real, ceea ce sugerează că un specialist în explozibili a fost implicat în complotul de la Paris, de vreme ce teroriștii au detonat mai multe bombe. De asemenea, acest lucru sugerează că există un soi de fabrică de explozibili, nedescoperită, se pare, până acum, pentru că a asambla astfel de bombe cere un fel de spațiu dedicat”, a explicat pentru *New York Times* Peter Bergen, specialist în securitate la New America Foundation.

Jihadiștii s-au rafinat și în privința materialelor folosite. Raportul realizat de serviciile franceze după atacul din noiembrie de la Paris arată că teroriștii au folosit în realizarea bombelor substanțe ușor de găsit pe piață, precum decolorant pentru păr și acetonă.

Agenții propagandistice utilizate de ISIS

A`maq News Agency

**Al-Hayat Media
Centre**

Furat Media Centre

Al Himma Library

Al Bayan Radio

Al Naba Newspaper

Radicalizatori au o identitate online stabilită folosind platformele:

**Facebook; Twitter; Instagram
YouTube; Ask.fm; Tumblr.**

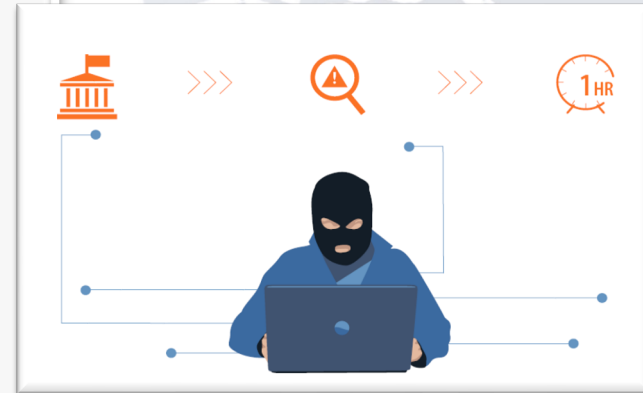
Mai noi este platforma on-line „**Discord**”.

Această platformă reprezintă un fost joc video care a fost perfectat de către administratori într-o platformă care permite oricărei persoane să creeze propriul server unde poate adăuga doar pe cine vrea. Această platformă a devenit una virală în rândul tinerilor din Republica Moldova care au fost ulterior supuși radicalizării și auto radicalizării.

Mesagerie privată.

Securitatea informațională - pusă în pericol

Anchetatorii francezi au mai dezvăluit că jihadiștii europeni au o strategie de comunicare bine pusă la punct, pentru că investigatorii nu au reușit să găsească până acum nici măcar un schimb de mailuri între teroriști. Mai mult, în locuințele conspirative ale jihadiștilor au fost găsite zeci de telefoane cu cartele noi, ceea ce înseamnă că teroriștii schimbau frecvent telefoanele tocmai pentru a nu putea fi ascultați.

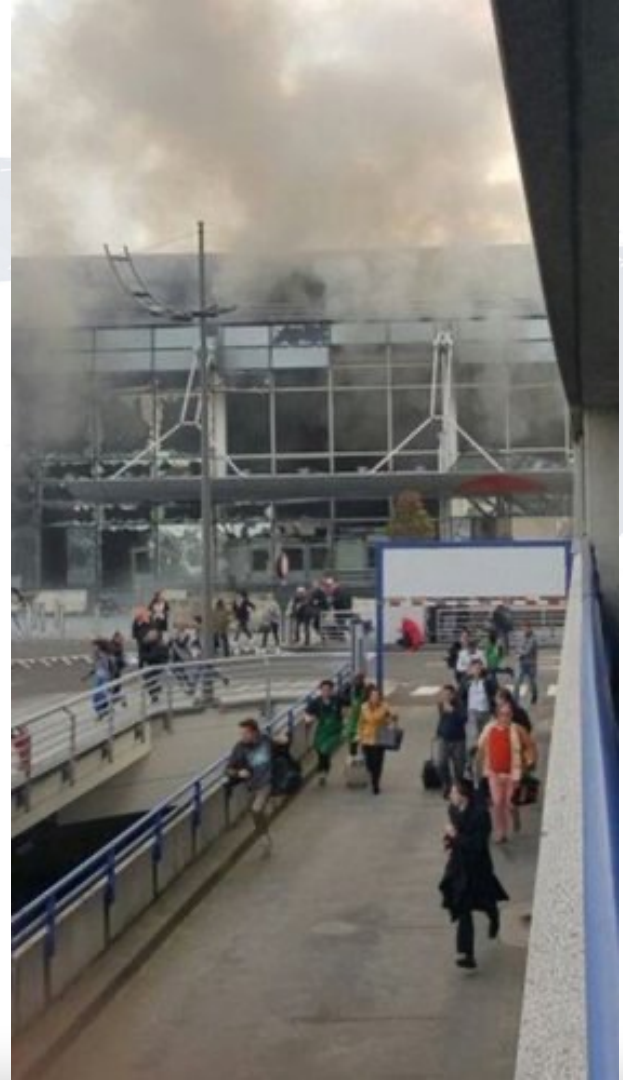

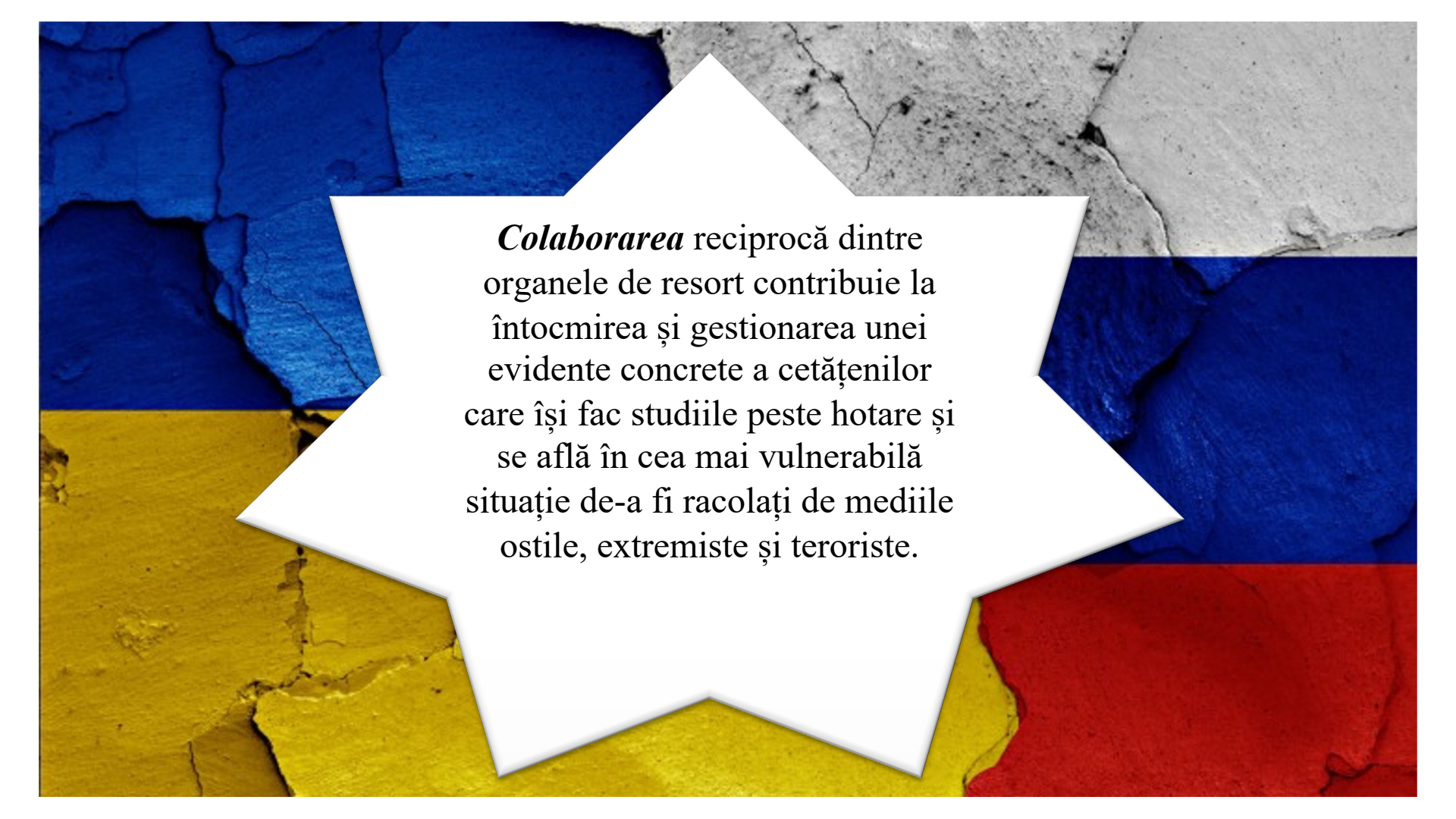

Securitatea informațională – pusă în pericol

În plus, anchetatorii francezi spun că aproape toate comunicațiile atacatorilor de la Paris s-au făcut cu coordonatori din Belgia, ceea ce arată că aici se află o adevărată centrală jihadistă.

Tocmai de aceea, presa occidentală pune tot mai apăsător sub semnul întrebării competența serviciilor belgiene de informații. Mai ales că autoritățile belgiene fuseseră avertizate asupra pericolului pe care îl reprezintă unul dintre frații kamikaze el-Bakraoui, cel care s-a detonat în aeroportul din Bruxelles.

Colaborarea reciprocă dintre organele de resort contribuie la întocmirea și gestionarea unei evidente concrete a cetățenilor care își fac studiile peste hotare și se află în cea mai vulnerabilă situație de-a fi racolați de mediile ostile, extremiste și teroriste.

Radicalizarea este un proces în care indivizii sunt atrași treptat în activități legate de terorism sau infracțiuni conexe acestuia. În multe cazuri, acest proces este legat de căutarea de către persoană a identității și a comunității.

În procesul de radicalizare cele mai vulnerabile grupe de persoane sunt tinerii, deținuții, persoanele care suferă de careva dereglări psihice, persoanele care locuiesc într-un mediu în care persistă persoane originare din statele islamice (Orientul Mic și Mijlociu) care au viziuni religioase destul de cardinale

Cel mai important pentru radicalizarea tinerilor sunt materialele informaționale publicate în rețelele de socializare, cum ar fi profiluri de lideri, manifestări, publicitate, propaganda dar și recrutarea.

Situația demografică

Un pericol viitor în recrutarea islamică este de considerat și copiii familiilor mixte care sunt prezente în Republica Moldova.

Acest lucru poate fi ilustrat prin cuvintele exprimate odată de fostul președinte al Algeriei (1965-1978), Houari Boumediene, în discursul său din 1974 la ONU, care spunea următoarele: „Într-o zi, milioane de oameni vor părăsi emisfera sudică pentru a merge în emisfera nordică. Și nu vor merge acolo ca prieteni. Pentru că vor merge acolo să-i cucerească. Și o vor cuceri împreună cu fiii lor. Pântecelile femeilor noastre ne va da biruință”.

Unități de conținut

- Instrumente și mecanisme de prevenire a radicalizării și și ocrotirii valorilor, garantării securității cetățenilor în spațiul virtual.
- Evaluarea și determinarea metodelor de radicalizare a islamiștilor prin intermediul rețelelor.
- Scopuri teroriste online prin intermediul propagandei și radicalizării care conduc la terorism în mediul online.

Teme pentru lucrul individual

- ✓ Propaganda extremistă online, tehnici de manipulare a informației utilizate.
- ✓ Recrutarea indivizilor în organizații extremiste sau teroriste prin intermediul Internetului.
- ✓ Metode eficiente de monitorizare și prevenire a recrutării online.
- ✓ Strategii eficiente de prevenire și deradicalizare online.
- ✓ Cercetarea și contracararea radicalizării online în cadrul drepturilor omului și al libertății de exprimare.
- ✓ Rolul rețelelor sociale online - procesul de facilitare a platformelor de socializare și rețelelele sociale online în procesul de radicalizare